

Speelplaatsen voor scharrelkinderen

WELZIJN > *Buiten spelen is goed voor kinderen, maar is het wel veilig? Over het gevaar van omgevallen boomstammen.*

MATHILDE SCHOUWSTRA

Niet zo lang geleden - zo tot 1980 - was buitenspelen heel gewoon. De meeste kinderen hadden hun eigen speelplek: een veldje, een stuk bos of het plantsoen om de hoek. Maar tijden veranderen. In zijn bestseller *Last child in the wood* beschrijft de Amerikaanse wetenschapsjournalist Richard Louv hoe het kind dat na schooltijd buitenspeelt tot het donker is, een zeldzaamheid wordt. Een kind van deze tijd 'speelt liever binnen, want daar zitten de stopcontacten', citeert Louv een van hen. De gevolgen van dit binnen zitten, liegen er niet om, zegt Louv. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat kinderen die niet (of veel te weinig) buitenspelen vatbaar zijn voor overgewicht, concentratiestoornissen, depressies en ADHD. Louv vat dit geheel samen in de term: *nature deficit disorder*, 'natuurtekortsyndroom'. Met zijn oproep tot politieke aandacht voor dit probleem heeft hij gehoor gevonden bij minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: 'Ik investeer in scharrelkinderen om hangjongeren te voorkomen. We moeten er alles aan doen om kinderen weer naar buiten te krijgen, weer met de natuur vertrouwd te maken'. In een brief aan de Tweede Kamer van 10 oktober stelt zij onder andere voor om de komende vier jaar acht miljoen euro uit te trekken voor projecten als groene speelplaatsen.

Echter, om die in de openbare ruimte binnen gemeenten te realiseren, is meer nodig dan extra geld. Froukje Hajer, hoofd belangenbehartiging van Jantje Beton, signaleert weliswaar een voorzichtige trend bij beleidsmakers om meer speelgroen voor kinderen te creëren, maar het ontbreekt in veel gemeenten aan visie. Om in deze leemte te voorzien heeft het Netwerk Kindvriendelijke Steden (een samenwerkingsverband van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Jantje Beton) het handboek *Speelruimtebeleid* uitgebracht. Hierin komt de totale keten van ontwikkelen, uitvoeren en beheren van (natuurlijke) speelruimte als onderdeel van de openbare ruimte aan de orde. De nadruk ligt op samenwerking tussen de beleidsterreinen op lokaal niveau, zoals ruimtelijke ordening en welzijn. 'We werken hard om dit bij gemeenten op de agenda te krijgen', aldus Hajer.

In Maastricht is dit dankzij de spilfunctie van het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie niet meer nodig. Dit publiek-private samenwerkingsverband van natuur-

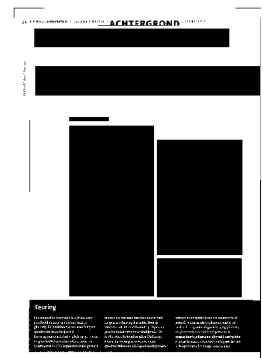
en milieuorganisaties en gemeentelijke diensten ontvangt jaarlijks subsidie van de gemeente. 'Het centrum heeft een uitgebreid netwerk waardoor bij het ontwikkelen en realiseren van natuurlijke speelplekken alle partijen betrokken worden: beleidsambtenaren, welzijnsinstellingen, scholen, buurtplatforms én kinderen. Veel gemeenten komen kijken hoe wij het hier doen', zegt wethouder Wim Hazeu. 'Alle lof voor het CNME.' Diverse schooltuinen, en openbare natuurspeelplaatsen in de wijken Malberg en Vroendaal zijn al zo tot stand gekomen.

Creativiteit Paul Janssen, ecologisch medewerker van het centrum, denkt ook dat de samenwerking met al die partners een succesformule is én de reden waarom Maastricht voorop loopt in het aantal natuurspeelplaatsen, zowel bij scholen en kinderdagverblijven als in de openbare ruimte. De samenwerking bevordert het draagvlak en de efficiency bij het ontwikkelen en aanleggen van groene speelplaatsen. Janssen signaleert wel een ander probleem: wettelijke regelgeving staat creativiteit in de weg. 'De verschillende beleidsambtenaren met wie wij samenwerken hebben best visie, maar worden afgeremd door de regelgeving rond bijvoorbeeld speeltoestellen. Dankzij het Attractiebesluit (zie kader, red.) kunnen zij de 180 gewone speelplekken in de stad prima controleren, maar met natuurspeelplaatsen weten zij niet goed raad. De kans op afbrekende boomtakken is bijvoorbeeld al een reden om bomen om te zagen.' Jammer en niet nodig, vindt Janssen.

Ook wethouder Hazeu pleit voor het durven accepteren van risico's op natuurlijke speelplekken. 'Een goede risicoanalyse is noodzakelijk, ook in verband met aansprakelijkheid, maar je moet niet alles in wetten en regels willen vangen. Er kan altijd en overal iets misgaan. Als je kinderen hun natuurlijke speelwereld wilt teruggeven, hoort daarbij dat ze - letterlijk - met vallen en opstaan wijs worden.'

Volgens Janssen is de dichtgetimmerde regelgeving rond speeltoestellen de reden waarom er veel minder natuurspeelplaatsen in de openbare ruimte zijn dan achter een hek. 'Scholen en kinderdagverblijven doen het toezicht zelf. Dat ligt veel minder ingewikkeld.'

Stichting Kinderopvang Hilversum (SKH) beaamt dat. Twee jaar geleden zijn bij veertien vestigingen van de kinderopvangorganisatie de tuinen rigoureuus op de schop genomen. Tegels maakten plaats voor zand, de glijbaan werd vervangen door een wilgentenenwigwam en er werden vlinderstruiken geplant om insecten te trekken. Na het ontwerpen van de nieuwe tuinen be-

oordeelde een commissie met daarin onder anderen een GGD-inspecteur de plannen. 'Driekwart van onze ideeën kon doorgaan', zegt Roel Steenbeek, die als ouder betrokken was bij de ontwikkeling van de nieuwe tuinen. 'De kruiptunnel die we in gedachten hadden was te lang om hulp te bieden als er halverwege iets zou gebeuren. Dat soort dingen. Meer niet. De verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de speelplaatsen bij SKH ligt vooral in eigen hand. En waarom niet? Met gezond verstand kom je een heel eind.' ☺

Keuring

Een omgevallen boomstam is bij mooi weer goed beklimbaar, maar bij regen nat en glibberig. En is zo'n boomstam nu wel of geen speeltoestel in wettelijke zin?

De vraag naar een definitie is belangrijk, omdat volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) speeltoestellen gekeurd

moeten worden door een door de overheid aangewezen keuringsinstantie. Door de toename van het aantal natuurspeelplekken groeide de behoefte aan duidelijkheid. Dit leidde tot de Reikwijdtenotitie WAS 2007. Hierin staat voorgeschreven wanneer speeltoestellen een WAS-goedkeuring moeten

hebben: als er sprake is van een constructie of bewerkt materiaal dat expliciet uitnodigt tot spelen, door grootte of gewicht lastig of niet te verplaatsen is door een kind, permanent bespeelbaar is, alleen gebruikmaakt van fysieke of zwaartekracht, en zich bevindt op een terrein in de openbare of semi-openbare ruimte.

'Als je kinderen hun natuurlijke speelwereld wilt teruggeven, hoort daarbij dat ze - letterlijk - met vallen en opstaan wijs worden.'